

גליונות לעיון בפרשת השבוע

עוזרים ביד נחמה ליבוביץ

שנה

דיל ציי מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

י"ט ל"א - ל"ה.

קדושים (תס"ו)

למבנה הפרק.
לדעת ר' דוד הופמן מתחלק פרקנו החל מן פסוק ט' לשני חלקים: "החלק הראשון (פסוקים ט - י"ח) כולל מצוות שבין אדם לחברו - משפטים - ומתורומם בסופו עד לפסוק "ואהבת לרעך כמוך". החלק השני (פסוקים כ"ג - ל"ו) כולל בעיקר "חוקות" - חוץ מבחטי פסקאות (ל"ג-ל"ד, ל"ה) שבהם נצטוונו על אהבת הגר ועל היחס במשך ומתן".
אא התוכל להסביר את המצא של מצוות אלה בחלק השני, בין החוקים?

למבנה הפרק.
יקשה למצוא את טבת סדור המצוות בפרקנו וכבר הקשה אברבנאל: למה נסמכה מצות "מפני שיבה תקום" (ל"ב) אל מצות "אל תפנו אל האובות" (ל"א), כי יראה שאין ענין לזה עם זה?
הטוה את שתי התשובות הבאות לסאלתנו:

ראב"ע ל"א ד"ה אל תפנו החל מן "וטעם להזכיר מפני שיבה תקום" וע' גם בפרושו לפסוקים הקודמים כ"ו החל מן "וי"א כי זה הפסוק דבק עם ושרט לנפש... כי"ה ד"ה וכתבת קעקע עד... וי"ט עוד היום... ל"ה את שבתותי; ד"ה אני ה'.

ר' שמסון רפאל הירש (תרגום מגרמנית): הנטאל באוב רוצה לשעבד את כל מהותו ואת כל מעשיו למקדורת מסקס כוב... הוא מבקש להיות "טמא". הטומאה הרוחנית והמוסרית שהטאל באוב מבקש להסתקע בה היא הנגוד הגמור לקדושה המהוה את תכן הפרק הזה, שפרושה אינה אלא התמסרות מחלטת של כל כוחות הנפש מתוך חרות והכרה לרצון האלוהי המתגלה בתורה. "מפני שיבה תקום" הוא הצו החיובי המקביל בנגודו לאסור של "אל תפנו לאובות"... עלינו להעריך את הבינה הצלולה האנושית ההולכת ומתבגרת בנסיגות החיים ואת רוח האלוהים המדברת אלינו מתוך התורה ושומה עלינו בכל מקום שנפגש בנושאים בדמות "זקנים" ו"חכמים" לקום לפניהם ולהדרם. והטוה ישעיה ח' י"ט-כ'.
1. כיצד עונים שני הנ"ל לשאלת האברבנאל ומה ההבדל שבין תשובותיהם?
2. כיצד יס לפרש את הקשר שבין פסוקי ישעיה ח' י"ט-כ לדעת הירש (דלא כרש"י שם!)
3. התוכל למצוא בתוך חלק השני של פרקנו (י"ט-ל"ו) עוד פסוקים המתקשרים באופן זה בקשר נגודי כשם שמקשר הירש את פסוקינו ל"א-ל"ב?

ג. ל"א אל תפנו אל האובות ואל הידעונים אל תבקשו לסמאה בהם...
רש"י ד"ה אל תבקשו
ספורנו ד"ה אל תבקשו לסמאה בהם

1. מה קשה לרש"י?
2. במה שונה ספורנו ממנו?
3. התוכל לפרש את מבנה הפסוק באופן שונה משניהם?

ד. ל"ב לפני שיבה תקום והדרת פני זקן.
קדושין ל"ב ע"ב וכן ספרא מ': ת"ר: לפני שיבה... אפילו זקן אשמאי? (פירוש רבנו תם: לשון שוממין - כור ועם הארץ כדמרגמינן (בר' מ"ז) והארץ לא תסם "וארעא לא תבור") ת"ל: "זקן" - ואין זקן אלא חכם שנ' (במדבר י"א) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. ר' יוסי הגלילי אומר: אין זקן אלא מי שקנה חכמה (רש"י: ולשון נוטריקון הוא: זקן - זה שקנה חכמה) שנ' (משלי ח) ח' קנני ראשית דרכו... איסי בן יהודה אומר: "מפני שיבה..." אפילו כל שיבה במשמע.
1. הסבר באופן צראפי, מה ההבדל בין שלשתם.

טמן זקן = גדול בשנים, זקן = זה שקנה חכמה
גדול בשנים ובחכמה
ר' יוסי הגלילי? איסי בן יהודה?

2. רש"י ד"ה מפני שיבה תקום; רמב"ן ד"ה מפני שיבה עד "ויתכן שיהיה גם כן..."
כמי משלשת פירש רש"י?
3. אא התוכל להסביר למה לא פירש רש"י באיסי בן יהודה, אע"פ שהלכה כמותו?
4. "שיבה" (ולא "שב") או "איש שיבה" ולמה בחר בחצי השני של הפסוק בשם התאר "זקן" ולא בשם עצם מפשט "זקנה"?

הערות: א) הטעות נדפסה בגליון האחרון כותרת גליון "תוריע" וצריך להיות "מוצרע", י"ד לז - נג (נגעי בתים) נא לתקן בגליונכם!
ב) מסבות השביתה לא יצא הגליון לפ' "אחרי מות".
יש לשלוח תשובות וגם שאלות לגבי ד"ר מנחם ליבוביץ, ירושלים, קרית משה
"תשלומים (וגם הזמנות) למר יעקב אשכנזי, ירושלים, ר' אוסישקין 48.